3. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi

Kongre Özetler Kitabı

100 Yılda Coğrafya:
Sürdürülebilirlik İçin Fırsatlar ve Tehditler

21 -23 Haziran 2023

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Editörler

T. Ahmet Ertek

Mustafa Kahraman

Mehtap Bayrak

Merve Zayım

Bilgi için:

iuck@istanbul.com

www.iuck.istanbul

ORGANIZING COMMITTEE/DÜZENLEME KOMİTESİ

Barbaros Gönençgil

T. Ahmet Ertek

Hüsniye Doldur

Aylin Y. Kocadağlı

Mustafa Kahraman

Mehtap Bayrak

Merve Zayım

EDITORIAL BOARD/EDİTÖRLER

T. Ahmet Ertek

Mustafa Kahraman

Mehtap Bayrak

Merve Zayım

ISBN: 978-975-6686-12-6

ORGANIZATION COMMITTEE/ORGANİZASYON KOMİTESİ

Ayşe Nur Timor

Barbaros Gönençgil

Hüseyin Turoğlu

İsmet Akova

Meral Suna Doğaner

Meral Avcı

Mesut Doğan

Özlem Sertkaya Doğan

Sedat Avcı

Süheyla Balcı Akova

Cihan Bayrakdar

Hüsniye Doldur

Mehmet Bayartan

Muzaffer Bakırcı

Topçu Ahmet Ertek

Aylin Yaman Kocadağlı

Kaan Kapan

Mustafa Kahraman

Mehtap Bayrak

Merve Zayım

Meryem Koncak Doğruer

Gizem Sinan

Onur Halis

Bedirhan Gürçay

Ferhat Keserci

SCIENTIFIC COMMITTEE/BİLİM KOMİTESİ

Ahmet ERTEK	İstanbul Üniversitesi
Aylin YAMAN KOCADAĞLI	İstanbul Üniversitesi
Barbaros GÖNENÇGİL	İstanbul Üniversitesi
Gülşen KUM	Gaziantep Üniversitesi
Hüsniye DOLDUR	İstanbul Üniversitesi
İhsan BULUT	Akdeniz Üniversitesi
İsmet AKOVA	İstanbul Üniversitesi
Kaan KAPAN	İstanbul Üniversitesi
Mehmet BAYARTAN	İstanbul Üniversitesi
Mesut DOĞAN	İstanbul Üniversitesi
Mustafa KAHRAMAN	İstanbul Üniversitesi
Muzaffer BAKIRCI	İstanbul Üniversitesi
Özlem Sertkaya DOĞAN	İstanbul Üniversitesi
Sevgi KARAHAN	Uşak Üniversitesi
Süheyla Balcı AKOVA	İstanbul Üniversitesi
Süheyla ÜÇIŞIK ERBİLEN	Doğu Akdeniz Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

C01 - AFETLER VE AFET YÖNETİMİ 5

C02 - BÖLGESEL JEOPOLİTİK 28

C03 - SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE COĞRAFİ EKOLOJİ 40

C04 - TARİHİ COĞRAFYA 51

C05 – İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ: KIRILGANLIKLAR VE ADAPTASYON 64

C06 – ARAZİ KULLANIMI VE MEKANSAL ANALİZ ... 84

C07 – GENÇ COĞRAFYACILAR 125

C08 – KENTLEŞME VE KENTSEL SORUNLAR 250

C09 – TURİZM, ALTERNATİF TURİZM, SÜRDÜRÜLEBILIR TURİZM 269

C10 – KIRSAL ALANLAR VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK(TARIMSAL FAALİYETLER, TURİZM FAALİYETLERİ, KIRSAL DEĞİŞİM VD.) 353

MENEMEN OVASI'NIN AGROEKOLOJİK KUŞAKLARIN BELİRLENMESİ:MENEMEN OVASI ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Fatih KENAR
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Coğrafya Bölümü
https://orcid.org/0000-0001-9648-1475

Doç. Dr. Ali Yiğit
Bursa Uludağ Üniversitesi, Coğrafya Bölümü
https://orcid.org/0000-0003-4723-1343

Tarım sektöründe verimlilik ve gelir artışı gibi zorlukların yanı sıra günümüzde iklim değişikliği, gıda güvenliği ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı önemli bir faktör haline gelmiştir. Sektör birçok aktörü ve süreci bir arada yönetmek zorunda olan çok boyutlu ve karmaşık bir sisteme evrilmiştir. Dünya nüfusu ve gıda talebindeki artış tarım alanları ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı arttırmaktadır. Artan talebin karşılanması için tarımsal üretimde verimlilik ve miktarın arttırılması gerekirken aynı zamanda toplumsal refah veekosistem, iklim değişikliği, gıda güvenliği arasındaki dengelerin de korunabilmesi gerekmektedir.

Son yıllarda politik zeminde kendine daha çok yer bulsa da agroekolojik tarımın kökenleri 1930'lara kadar uzanmaktadır. Kavram 1960'larda bir tarımsal pratik olarak tanımlanmasa da çevreye yönelik artan toplumsal kaygılar ve endüstriyel tarımın yarattığı adaletsizliklere karşı agroekoloji, toplumsal bir hareket biçimi haline gelmeye başlamıştır. Nihayetinde 1980'lerden beri toprak ve tarımsal biyolojik çeşitliliği korumaya yönelik sentetik gübreler ve pestisitlere karşı sunduğu alternatif teknikler ile bir tarımsal pratik olarak tanımlanmaya başlamıştır. Zamanla ölçeği genişleyen agroekolojik tarım günümüzde tarımsal tedarik zincirlerini ve tüketicileri de içeren bütünleşik bir yaklaşımı ifade eder hale gelmiştir. Agroekoloji ve sürdürülebilir tarım günümüzde ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir konumdadır.

Sürdürülebilir tarım sistemlerini şemsiye bir kavram olarak altında toplayan agroekoloji, doğal süreçleri kullanarak, bileşenleri arasında faydalı biyolojik etkileşimler oluşmasını sağlayarak, gıda üretim sistemlerinin ekolojik açıdan duyarlı, ekonomik olarak uygulanabilir ve sosyal açıdan ise adil dağılımı amaçlayan bir yaklaşımdır. Agroekoloji, kimyasal gübre ve ilaç kullanılmadan, ekolojik dengeyle uyumlu bir şekilde sürdürülebilir tarım yapmayı mümkün kılmaktadır. En temel anlamda agroekoloji, tarımda ekolojnin uygulanması olarak tanımlanabilir.

Tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için üretim faaliyetinin uygun alanlarda, doğru yöntemlerle ve planlı bir şekilde yapılması gerekmektedir. Tarımsal faaliyetler için en uygun alanların tespitinde pek çok faktör değerlendirilmeli ve aralarındaki ilişkiyi ortaya koyan uygunluk analizlerinin yapılması gerekmektedir. Tarım arazilerinin sürdürülebilir halde değerlendirilebilmesi için bu alanlar potansiyeline uygun bir şekilde kullanılmalıdır. Bu bakımından çalışma sahası olarak seçilen Menemen Ovası Gediz Nehri'nin biriktirmeleri sonucu oluşmuş verimli bir tarım alanıdır. Çalışma kapsamında, Menemen Ovası'nda iklim vearazi yapısına uygun ürünlerin belirlenmesi ve sürdürülebilir tarımın yapılabilmesi hedeflenmektedir.

Çalışma sahası olarak ele alınan Menemen Ovası, Gediz havzasının içerisinde bulunmaktadır. Havzanın içerisindeki vadi alanı Emiralem boğazı ile ikiye bölünmüştür. Boğaz ve Ege Denizi arasında kalan kısım Menemen Ovası olup 33.545 ha alana sahiptir. Ovanın doğusundaYamanlar Dağı, Kuzeyinde Foça dağlık yöresi bulunmaktadır. Akdeniz iklimin hâkim olduğu ovada, yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Kurak-az nemli mezotermal iklim hükümsürmektedir.

Bu çalışmada Menemen Ovası'nın tarımsal uygunluk derecelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda ova ve yakın çevresinde agroekolojik kuşaklar belirlenmiştir. Kuşakların belirlenmesinde Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden (ÇKKV) birisi olan Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) ile Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) birlikte kullanılmıştır. Kuşakların belirlenmesinde tarımı etkileyen pek çok faktör analize tabi tutulmuştur.

Agroekolojik kuşaklar, tarımsal özellikler bakımından makro ölçekte homojen alanlar olarak tanımlanmaktadır. Kuşakların belirlenmesinde sözü edilen alanların arazi kullanımı ve potansiyel üretim kapasitesini toprak dağılımı, iklim etmenleri ve arazi yüzeyi gibi çevresel etkilerin dikkate alınarak aynı özelliklere sahip küçük parçalara ayrılmasıdır. Menemen Ovası'nın agroekolojik kuşaklarının belirlenmesi için kullanılan kriterler; eğim, bakı, yükselti,yağış, sıcaklık, büyük toprak grupları, arazi kullanımıdır. Bu kriterler iklim, toprak ve topografik olmak üzere üç temada ayrı ayrı incelenmiştir. Bunun yanında kriterler AHS'ye göreikili karşılaştırmalara tabi tutulmuştur. Bu işlemden sonra, kriterler kendi aralarında önem derecelerine göre ağırlık puanları oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Menemen Ovası'nda agroekolojik kuşaklar belirlenmiştir. Belirlenen kuşaklar çerçevesinde en uygun tarım alanları ve bu kuşaklarda yetiştirilebilecek ürünler belirlenerek hem mevcut potansiyelin verimli bir şekilde kullanılması hem de tarımsal sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Agroekoloji, Tarımsal Sürdürülebilirlik, Ekolojik Tarım, Menemen Ovası, Arazi Kullanımı, Agroekolojik Kuşaklar